

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับผลกระทบที่มีต่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษา

นางสาวชากิณี สกุลเบิกไพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-654-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FOREIGN EXCHANGE SYSTEM AND ITS IMPACT ON THE PERFORMANCE
OF JUDGEMENT DEBT

Miss Charkhinee Sakulburkpri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

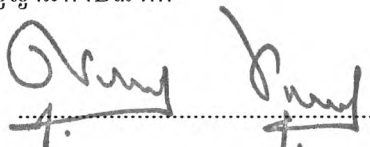
Culalongkorn University

Academic Year 1997

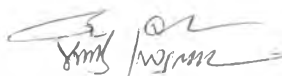
ISBN 974-638-654-9

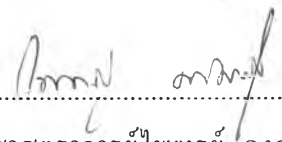
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับผลกระทบที่มีต่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษา
โดย นางสาวชานิณี สกุลเบิกไพร
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นายเกริก วัฒนิกกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

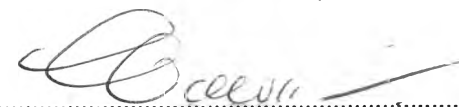

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
()

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายเกริก วัฒนิกกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพรรณ พันธุ์พัฒนา)

.....กรรมการ
(นายกิติพงศ์ อูร์พีพัฒนพงศ์)

ชาคินี สกอลเบ็กไพโร : ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับผลกระทบที่มีต่อ
การชำระหนี้ตามคำพิพากษา (FOREIGN EXCHANGE SYSTEM AND ITS
IMPACT ON THE PERFORMANCE OF JUDGEMENT DEBT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.
ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : นายเกริก วณิกกุล, 228 หน้า. ISBN 974-638-
654-9.

วัตถุประสงค์สำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ มุ่งหมายที่จะศึกษาถึงผลกระทบของอัตรา
แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อการชำระหนี้ตามคำพิพากษาว่า เมื่อมีการนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับ
หนี้เงินตราต่างประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาลไทยแล้ว โจทก์หรือจำเลยจะได้รับความคุ้มครอง
และชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินหรือไม่ อย่างไร

ผลจากการศึกษาพบว่าเมื่อนำข้อเรียกร้องเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศขึ้นสู่
การพิจารณาของศาลไทยแล้ว ศาลไทยจะพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงินตราต่างประเทศ และ
เพื่อความสะดวกในการบังคับคดี ศาลจะกำหนดให้นำค่าของเงินตราต่างประเทศโดยเฉลี่ยของ
ธนาคารพาณิชย์ ในวันที่ศาลพิพากษามาใช้ในการกำหนดจำนวนหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 196 โจทก์จึงต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับการ
เปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศ ในวันที่หนี้ถึงกำหนดชำระ กับวันที่ศาลพิพากษา ซึ่งจำเลย
คาดเห็นหรืออาจคาดเห็นได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง
นอกจากนี้ยังพบว่าหากภายหลังที่ศาลพิพากษา กำหนดจำนวนหนี้ที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ตาม
คำพิพากษาแล้ว ค่าของเงินตราต่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป โจทก์ก็อาจได้รับความคุ้มครอง
ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้มีแนวทางแก้ปัญหา
ได้สองกรณี คือ การตรากฎหมายที่ให้ศาลอาจสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนที่
เกี่ยวกับค่าเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินตราต่างประเทศได้ทำนองเดียวกับประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรคสอง หรือการตรากฎหมายให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบต่อ
ความแตกต่างในค่าของเงินตราต่างประเทศของวันที่ศาลพิพากษา กับวันที่ชำระหนี้จริง

ภาควิชา นิตศาสตร์
สาขาวิชา นิตศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ วิชา สกอลเบ็กไพโร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C770116 : MAJOR BUSINESS LAW

KEY WORD: FOREIGN CURRENCY DEBT / FOREIGN EXCHANGE SYSTEM : CHARKHINEE SAKULBURKPRI : FOREIGN EXCHANGE SYSTEM AND ITS IMPACT ON THE PERFORMANCE OF JUDGEMENT DEBT. ADVISOR: ASSO. PROF. PITOON KONGSOMBOON. THESIS CO-ADVISOR : MR. KRIRK VANIKKUL. 228 pp. ISBN 974-638-654-9.

The objective of this thesis is to study the impact and legal effect of foreign exchange on performance of judgement debt. The key issue is how a plaintiff or a defendant will be protected or recovered for damage from any fluctuation of exchange rate when a plaint concerning foreign currency debt is submitted to a Court in Thailand.

According to the research, when a Thai Court renders judgement concerning foreign currency debt, the Court will order the defendant to pay his/her debt in such currency as appeared in the complaint. However, for the conveniences of enforcing a foreign currency debt, the Court use the exchange rate by finding its average value as applies by the commercial banks on the judgement date to be the exchange rate for such payment in Thai currency according to The Civil and Commercial Code Section 196. A plaintiff has to prove to the Court for the amount of damage from the difference of exchange rate between the maturity date and the judgement date in which a defendant would foresee or ought to have foreseen which is in accordance with the Civil and Commercial Code Section 222 paragraph 2. Otherwise , if any exchange rate have been changed after the judgement, a plaintiff could not be protected or recovered from any amount of damage. In this case , there are two ways to solve this problem. Firstly , there should be a provisions of law as same as Section 444 paragraph 2 of the Civil and Commercial Code authorized the Court to make a reservation in the judgement the right to revise such judgement for the amount of damage from the changing of exchange rate. Or secondly, there should be a provision of law specifies that a debtor is obliged to pay an additional amount corresponding to the differents between the rate of exchange on the judgment date and on the actual payment date.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2540

ลายมือชื่อนิติ..... ๒๕๔๐ สุวณีย์ ภิไทร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ภูมิ อดิษฐ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... เดชา ๗

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่านรองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนดูแลเอาใจใส่ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เกริก วณิกกุล ที่ท่านได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำ ปรับปรุง และแก้ไขวิทยานิพนธ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิดิพันธุ์ เชื้อบุญชัย ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพรรณ พันธุ์พัฒนา และท่านอาจารย์กิติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ พูลพัฒน์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) ที่มีส่วนในการส่งเสริมและให้โอกาสผู้วิจัยในระหว่างที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้ และผู้วิจัยขอขอบคุณพี่ น้องและเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	1
3. สมมติฐานของการวิจัย.....	2
4. วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
5. ทฤษฎีและแนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย.....	3
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 1 วิวัฒนาการและแนวความคิดของการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินในระบบการเงิน.....	4
1. วิวัฒนาการของการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินในระบบการเงิน.....	4
1.1 การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินภายใต้ข้อตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	4
1.1.1 ก่อนการจัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	4
1.1.2 หลังการจัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	6
1.2 การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินในประเทศไทย.....	12
1.2.1 ก่อนการจัดตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา.....	12
1.2.2 หลังการจัดตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	15
2. แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	24

2.1 ความจำเป็นในการปรับดุลการชำระเงิน และอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	25
2.1.1 ความหมาย ส่วนประกอบ และการบันทึกรายการในดุลการชำระเงิน.....	25
2.1.2 ทฤษฎีการปรับดุลการชำระเงิน และอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	29
2.2 ความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพของค่าเงิน.....	35
2.2.1 ค่าของเงินภายในประเทศ.....	35
2.2.2 ค่าของเงินภายนอกประเทศ.....	37
2.3 ความจำเป็นในการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน.....	38
บทที่ 2. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน.....	39
1. การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินภายใต้ข้อตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ.....	39
1.1 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในธุรกรรมเงินทุน.....	39
1.2 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในธุรกรรมเดินสะตัด.....	40
1.2.1 การหลีกเลี่ยงการตั้งข้อจำกัดในการชำระเงิน เพื่อธุรกรรมเดินสะตัดตาม ข้อ 8 มาตรา 2.....	40
1.2.2 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในธุรกรรมเดินสะตัดตามข้อ 8 มาตรา 3.....	54
1.2.3 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในธุรกรรมเดินสะตัดตามข้อ 8 มาตรา 4.....	56
1.3 การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในระยะเปลี่ยนแปลง.....	57
1.4 ผลกระทบของการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน.....	59
1.4.1 ผลของการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินต่อสัญญาที่มีผลบังคับใช้.....	59

1.4.2	ผลของการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินต่อการปฏิบัติตามสัญญา.....	61
1.4.3	ผลของการควบคุมแลกเปลี่ยนเงินต่อสิทธิในทรัพย์สิน.....	67
1.4.4	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินต่อสิทธิพิเศษที่ใช้บังคับไม่ได้.....	69
2.	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในประเทศไทย.....	70
2.1	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินก่อนการรับพันธะข้อ 8 แห่งข้อตกลงกองทุนฯ.....	71
2.1.1	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าหรือของ.....	71
2.1.2	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในส่วนที่เกี่ยวกับเงินตรา.....	77
2.2	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินหลังจากการรับพันธะข้อ 8 แห่งข้อตกลงกองทุนฯ.....	81
2.2.1	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าหรือของ.....	82
2.2.2	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในส่วนที่เกี่ยวกับเงินตรา.....	85
2.2.3	การควบคุมแลกเปลี่ยนเงินในส่วนที่เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก.....	89
3.	แนวปฏิบัติของรัฐในการยอมรับหรือใช้บังคับกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน.....	94
3.1	การยอมรับหรือใช้บังคับกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน โดยรัฐที่ใช้ระบบ Common Law.....	95
3.1.1	กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญา.....	97
3.1.2	กฎหมายของดินที่มีการปฏิบัติตามสัญญา.....	101
3.1.3	นโยบายสาธารณะ หรือนโยบายของรัฐ.....	101
3.2	การยอมรับหรือใช้บังคับกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน โดยรัฐที่ใช้ระบบ Civil Law.....	103
3.2.1	กฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญา.....	105

3.2.2 กฎหมายของดินที่มีการปฏิบัติตามสัญญา.....	109
3.2.3 หลักนโยบายสาธารณะ หรือนโยบายของรัฐ.....	110

บทที่ 3. ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับค่าของเงินตราต่างประเทศ และหนี้เงินตราต่างประเทศ

1. ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	112
---	-----

1.1 ความหมายและลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	113
--	-----

1.1.1 ความหมายของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	113
---	-----

1.1.2 ลักษณะของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	114
---	-----

1.2 ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	118
--	-----

1.2.1 กฎหมายที่ใช้บังคับกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	118
---	-----

1.2.2 วันที่ที่ใช้คำนวณอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	119
---	-----

1.2.3 สถานที่ที่ใช้ในการคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	119
---	-----

1.3 ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	120
--	-----

1.3.1 การใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินกับสัญญาที่กำหนดการแลกเปลี่ยนเงิน.....	120
---	-----

1.3.2 การใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินกับหนี้.....	121
---	-----

1.3.3 การใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินกับค่าเสียหาย.....	124
---	-----

1.3.4 กรณีที่ไม่มีอัตราแลกเปลี่ยนเงิน.....	125
--	-----

2. ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินต่อหนี้เงิน.....	127
---	-----

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับค่าของเงิน.....	127
--	-----

2.1.1 แนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยสมมติ.....	127
---	-----

2.1.2 แนวความคิดตามทฤษฎีหน่วยโลหะนิยม.....	129
2.1.3 แนวความคิดตามทฤษฎีมูลค่าจริง.....	130
2.2 ผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินต่อหนี้เงิน.....	130
2.2.1 ประเทศอังกฤษ.....	131
2.2.2 ประเทศเยอรมัน.....	134
2.2.3 ประเทศไทย.....	138
3. ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศ และการชำระหนี้เงินตราต่างประเทศ	
3.1 ความหมายและลักษณะของหนี้เงินตราต่างประเทศ.....	144
3.1.1 ความหมายของหนี้เงินตราต่างประเทศ.....	144
3.1.2 ลักษณะของหนี้เงินตราต่างประเทศ.....	145
3.2 ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับหนี้เงินตราต่างประเทศ.....	147
3.2.1 สกุลเงินที่ใช้คำนวณจำนวนหนี้ และสกุลเงินที่ใช้ชำระหนี้.....	148
3.2.2 ข้อกำหนดเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ.....	151
3.2.3 สิทธิในการเลือกสกุลเงิน และสถานที่ใช้เงิน	154
3.2.4 สถานที่ชำระหนี้.....	157
3.3 ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศตามกฎหมายต่างประเทศ.....	159
3.3.1 ประเทศอังกฤษ.....	159
3.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	163
3.3.3 ประเทศเยอรมัน.....	166

3.4	ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่างประเทศตาม กฎหมายไทย.....	168
3.4.1	วิวัฒนาการของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการชำระหนี้เงินตราต่างประเทศ....	168
3.4.2	ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการชำระหนี้เงินตราต่างประเทศ.....	170
3.4.3	ข้อพิจารณาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการนำข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตราต่าง ประเทศขึ้นสู่การพิจารณาของศาล.....	173
3.4.4	ข้อพิจารณาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิพากษาตามข้อเรียกร้องที่เป็นเงินตรา ต่างประเทศ.....	185
บทที่ 4	แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินภายหลังศาล พิพากษา.....	190
1.	พิจารณาจากอนุสัญญายุโรปว่าด้วยหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ.....	190
2.	พิจารณาจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิด.....	193
บทที่ 5.	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	196
1.	บทสรุป.....	196
2.	ข้อเสนอแนะ.....	202
	รายการอ้างอิง.....	203
	ภาคผนวก.....	211
	ภาคผนวก ก.....	211
	ภาคผนวก ข.....	220
	ประวัติผู้วิจัย.....	228